

O srpskom zdravstvu iznutra

...ili Iskustva i zapažanja duboko iz lavirinta jedne beogradske bolnice

28. 05. 2011 | Vladimir Arsenijević | Press Online

Ove poslednje varljive majske dane, potpuno mimo svoje volje, provodim u sobi # 1 odeljenja za hirurgiju jedne beogradske bolnice. Dobio sam krevet u uglu, a raznoraznim cevčicama prikopčan sam za zujeće i šušteće aparate ugrađene u zidove bolničke sobe, pa mi je kretanje poprilično ograničeno.

Poštedeću vas detalja o tome kako sam i zašto dospeo ovamo, tek, otkrivati stanje srpskog zdravstva na ovaj način, dakle - iznutra, pripada kategoriji tvrdog, istraživačkog i iskustvenog novinarstva kakvom inače nisam preterano sklon.

Ipak, tu sam gde sam i tu nema mnogo pomoći. Ono što čoveku uvek preostaje u sličnim životnim situacijama jeste da ih barem analizira kad su već tu, da otvori četvore oči, gleda, pamti, i da potom - piše o njima.

Ergo, ovaj tekst:.)

Koji, dakle, nastaje u ležaju u uglu jedne petokrevetne bolničke sobe.

Srpsko zdravstvo se već tako dugo nalazi u toliko jezivom stanju da oštra ili podrugljiva kritika zaista odavno više nema mnogo smisla. Svi sve znamo, na kraju svih krajeva. Takođe, veoma je teško, otkrivam, slobodno kritikovati srpsko zdravstvo iz položaja u kom se ja trenutno nalazim, sa samog dna istog tog zdravstvenog sistema, gde čoveku koji se tu zadesi još jedino preostaje da pogled pun slepe nade podiže naviše pa dokle dobaci, u očekivanju da će mu neko odozgo pomoći (lekar ili Bog, sasvim svejedno, razlika je ionako često izuzetno mutna).

Zbog svega toga, dakle, objektivna kritika zdravstva iz bolničkog kreveta nemoguća je. Sve što nam ovde, na samom dnu preostaje jesu - lična iskustva i zapažnja.

Odavde se - iz zarđalih gvozdениh ležaja po tmurno osvetljenim bolničkim sobama i hodnika što nalikuju Minojevom lavirintu, iz ordinacija koje liče na spremišta, smrdljivih toaleta po čijim podovima migolje bubašvabe sudarajući se s otpacima poispadalim iz večito prepunih kanti za smeće u kojima se slobodno meša medicinski i običan otpad - odavde se, naime, uopšte i ne vide svetlucavi olimpski vrhovi srpskog zdravstva. U ovom paralelnom, krajnje neglamuroznom univerzumu tugaljivog bolničkog hodnika vlada jedna sasvim drugačija atmosfera.

Ovde se neprestano čuju kašalj, uzdasi, stenjanje i jaukanje bolesnika. Većina je prikovana za krevete, dok oni koji su u stanju da se kreću čine to sporo i s mukom, noseći u rukama katetere s mokraćom i krvlju, dok im iz grudi ili leđa viri instalirana aparatura za drenažu pluća, a iz nozdrva plastične cevi za kiseonik. Rasklimatani od lekova, deluju poput zombija ili rashodovanih sovjetskih

kiborga koji su dovedeni u nekakav tajni sibirski institut, na kolektivnu generalku. A ako taj pokušaj servisiranja ne uspe - čini se čoveku dok ih posmatra, dok sebe posmatra - baciće ih na otpad, ništa lakše.

Bolničku sobu delim s četiri muškarca različitih uzrasta. Prijateljski smo raspoloženi jedni prema drugima, ali, ipak - ne razgovaramo mnogo. Ovo je mesto na kom svako najradije gleda svoja posla. Ili pre: brine svoju muku. Tek povremeno poneko jaukne, ili se teško, hripavo zakašlje, pa dugo pljuje u čašicu, tek povremeno razmene se reč ili dve, uporede zdravstvena stanja, prokomentariše ponašanje medicinskog osoblja, napravi kratka šala, a onda ponovo svako utone u svoj svemir sačinjen od sopstvenog tela i njime izazvanih briga.

Ako je kome potrebna pomoć medicinskih sestara, a ona je uvek nekome potrebna, bolesnici prikovani za krevet nemaju druge nego da ih, u nedostatku zvonca ili internog telefona, dozivaju slabašnim glasovima, ali s upornošću dece ili očajnika. Tako se hodnikom neprestano ori jedno prigušeno, ali neposustajuće: „Sestro! Sestro! Sestro!”

A sestre, istina, dolaze, premda nekako lenjo i prilično neodlučno - čovek baš mora da odere grlo da bi se pojavile. One, naime, dobro znaju da čovek od pacijenata i njihovih želja mora da se čuva barem onoliko koliko je tu da im udovoljava. Naučene su da im se obraćaju osorno i gotovo isključivo na ti, bez obzira na razliku u godinama. Njihove rečenice su uglavnom kratke, jednostavne i naredbodavne, a izgovaraju ih za dobru nijansu preglasno, onako kako se, recimo, obraća jako malom detetu ili, eventualno, dementnoj osobi.

Sve ovde odiše jednom tipično bolničkom hijerarhijskom logikom u kojoj se dobro zna red po kom se pacijent prirodno nalazi - na dnu. U tom smislu nije neobično što su kuvarice i žene koje poslužuju hranu sa njima daleko prisnije od sestara i spremne da im izađu u susret kad, recimo, požele bezukusan čaj umesto vrelog razvodnjenog mleka, mešani džem umesto debele šnite alpske salame - i one same, naime, na svojoj koži osećaju oholi autoritet njima nadređenih sestara. Ipak, ta simpatičnost, čini se, jedino je valjano što imaju da ponude. Obroci koje poslužuju su, uprkos dobronamernosti s kojom to čine, čist zločin. Toliko nemarno pripremljenu i posluženu, lošu, nezdravu, i na sve moguće načine groznu hranu nikad nisam imao prilike da probam. Čini mi se da tek nakon ovog iskustva istinski shvatam pravo značenje divne srpske reči - „splačine”. Pa još kad vam iste te splačine serviraju na izubijanom metalnom tanjiru, ili kad uz margarin i džem dobijete viljušku, jer su noževi u deficitu - ma, prava milina! A da stvari budu gore, obroci su toliko mizerni da bi čovek, sveden isključivo na te tri mršave porcije na dan, bio u stvari osuđen na neprestano gladovanje.

Na samom vrhu te bolničke hijerarhijske lestvice nalaze se, jasno, lekari. Priznajem da je to profesija prema kojoj gajim ambivalentna osećanja jer sam toliko puta u životu s lekarima imao neprijatnih iskustava. Ali, ono što mi možda kod njih najviše smeta jeste sušta nabusitost njihovih autoriteta. Verovatno u nečemu duboko grešim, i biće svakako onih koji će me brzo ispraviti i prekoriti, ali meni se čini da bi lekari trebalo da budu visokoobučeni i visokoodgovorni službenici, a ne ovi vrhovni vračevi s kojima najčešće imamo posla, te koji kao da raspolazu svetim, tajnim istinama, zbog čega valja biti snishodljiv i manji od makovog zrna da ne bismo slučajno ostali bez božanske milosti. Takođe, moram da primetim još nešto. Mnogo su, brate, škrti na rečima. Oni će vam i ruku amputirati bez prethodnog objašnjenja šta vas čeka. A ukoliko vam se i obrate, uglavnom ne kažu

ono što očekujete od njih da čujete, već govore uglavnom u nejasnim, misterioznim frazama. Poput šamana. Ili - indijanskih poglavica.

Pa ipak, bez obzira na sve, moram da priznam da se u dubini duše iskreno divim svima koji otprilike trećinu svog dnevnog vremena i čitave decenije svog profesionalnog života provode u ovakvo groznim uslovima, koji svakog jutra ulaze među ove buđave hodnike, rade sa zastarelom, dotrajalom opremom i koji su spremni da se bave ljudskim telima na taj tako neposredan način. Hoću da kažem da, s jedne strane, poštujem svakog ko se upusti u tu krajnje neglamuroznu misiju svakodnevnog pomaganja ljudima i ublažavanja njihovih bolova i patnji. Ali iz istih navedenih razloga nikako, s druge strane, nisam u stanju da razumem svu tu njihovu gigantsku gordost i sve to njihovo neobuzdano samozadovoljstvo. Da ja moram u takvim uslovima da provodim toliko vremena, siguran sam da bih bio duboko depresivan.

Stoga se pitam: zbog čega li se to oni baš toliko dobro i nadmoćno osećaju?

Kad mi je nakon nekoliko dana neprestanog ležanja bilo malo bolje, otkaćen sam s aparata. Uživajući u ponovo osvojenoj slobodi pokreta, smucao sam se preogromnim i katastrofalno zapuštenim bolničkim kompleksom, zavirujući u sve njegove prljave kutke i nisam mogao da prestanem da se čudim toj sveopštoj ruiniranosti koja ovde vlada i koja, činilo mi se, baš nikako nije slučajna. Sedeći u potpuno razvaljenom bolničkom parku prekrivenom pikavcima i smećem, po kom šugave mačke litalice i čopori pacova raznose krvave tampone, odbačene skorele zavoje, flastere i gaze, zbunjen i zgađen, nisam mogao da se otmem tužnom utisku da neko jednostavno ne želi da se stvari ikada poprave i promene, da neko baš insistira na tome da se „lečimo“ u ovako groznim zgradama, da jedemo ovako groznu hranu, da se prema nama osorno i ponižavajuće ophode medicinske sestre, da nas s beskrajnih visina osmatraju nabusiti, ćutljivi i ćudljivi lekari. Nisam mogao da se otmem zastrašujućem utisku da nije nedostatak sistema ono što naše jadro zdravstvo čini ovakvim kakvo je, već upravo - sam sistem. Jedan sistem koji je poslovično sebičan i hladan i krajnje neosetljiv, većito ciničan prema građaninu. Dok je taj spomenuti srpski građanin, koji za sebe najradije misli da je slobodoljubivi bundžija i visokostepeni individualac, u stvari ponizan i snishodljiv, preplašen, siromaštvom i bedom potpuno utučen rob koji više od svega strahuje od autoriteta i s kojim je moguće raditi šta god poželite, dovoljno je samo malo mu oštrije podviknuti.

Purnjao sam od besa i nemoći tu u pustom bolničkom parku sve dok nisam začuo oštar ženski glas kako me doziva s prozora na drugom spratu: „Arsenijeviću, brzo nazad u krevet!“

Bila je to dežurna sestra. Jedna krajnje opasna dvadesetogodišnjakinja. Trgnuo sam se, poskočio i požurio uz prljavo stepenište, u šlampavim tragikomičnim papučama i prekratkoj, jednako

tragikomičnoj svetloplavoj pidžami, nazad u svoj ubogi ležaj u uglu sobe # 1 odeljenja za hirurgiju
jedne beogradske bolnice, u dubokom strahu od posledica gubljenja milosti.

Snishodljiv.

I manji od makovog zrna.

VLADIMIR ARSENIJEVIĆ